

Gospodar in gospodinja

LETO 1941

24. APRILA

STEV. 17

Škropimo proti škrlupu

Pri nas je vsepovsod zelo razširjena bolezen na sadnem drevju, ki je znana pod imenom škrlup ali fuzikladij. Bolezen se pojavlja na listju in plodovih vseh sadnih vrst in sort. Posebno veliko škodo napravi vsako leto na bolj občutljivih sortah jabolk in hrušk. Na listju in plodovih nastanejo rujavke lise in kraste, ki se neprestano večajo. Listje se predčasno posuši in odpade. Znano je, da si drevo dela hrano s pomočjo zelenih listov. Pri škrlupastem drevju ostanejo plodovi drobni in gnijejo že na drevesu, kolikor pa ostanejo so nakazani in niso za trg. Včasih se tudi celo drevo posuši.

Škrlup prezimuje v odpadlem listju sadnega drevja. Ob deževnem vremenu raznaša veter trosje, ki ga je povsod vse poino in je zato možnost okuženja zelo velika. Veter lahko raznaša kali boleznih več kilometrov na vse strani od okuženega sadovnjaka. Najbolj nevarno je okuženje rano spomladi, dokler je listje mlado in najbolj sprejemljivo za bolezen. Škrlup je zelo težko zatirati, če se razpase po drevju; mnogo je lažje in bolj uspešno, ako z ranskim trosom preprečimo razširjanje in kalitev s pravočasnim škropljenjem. Škropiti je treba večkrat, v toplem in vlažnem vremenu vsakih 3 do 4 tedne, če se hočemo popolnoma obvarovati te bolezni; za naše razmere pa bi bilo treba škropiti vsaj trikrat:

1. Preden se brsti odpro in preden se vidijo zeleni lističi. Uporabljamo 2% bordoško brozgo, t. j. 2 kg modre galice in 2 l in pol kg gašenega (tri četrtine kg živega apna) na 100 l vode.

2. Neposredno pred cvetjem, ko se že vidijo peclji posameznih cvetov, vendar so vsi cveti še zaprti. Najprikladnejša je 2% žvepleno-apnena brozga, t. j. na 100 l vode 2 l normalne brozge, ki je v trgovini. Žvepleno-apnena brozga je mlademu listju manj nevarna kot bordoška brozga. Ta se sme uporabljati le v tričetrtodstotni raztopini t. j. tri četrti kg gašenega (ali 1 četrti kilograma živega) apna in tričetrti kg modre galice. Tej bordoški brozgi dodamo navadno še apneni arsenial ali švanjfurtsko zelenilo, da obenem uničujemo škrlup in razne gosenice.

3. Škropljenje takoj po cvetju, ko belci cvetni lističi odpadejo, okrog 3 tedne po drugem škropljenju z 2% žvepleno-apneni brozgo, ali z polodstotka nospasitom. Če bi bili prisiljeni uporabljati bordoško brozgo, jo smemo vzeti le v četrti do polodstotni raztopini, ker nam močnejša zmeša poškoduje listje in plodove.

Ako se nam škrlup zaradi prekasnega škropljenja po drevju razpase, ga ne bomo mogli več zatreti, čeprav bi kasneje še tako pogosto in temeljito škropili. Med cvetjem ne smemo škropiti, ker bi lahko osmordili občutljive cvetne dele in uničili čebele, ki so za oploditev zelo važne in nujno potrebne.

Če je le mogoče, naj se opravi škropljenje ob oblačnem vremenu, ali rano zjutraj in pozno popoldne. Najhujše opekline nastanejo na listju in sadju, če škropimo z bordoško brozgo ob deževnem in hladnem vremenu, ali neposredno pred ali po dežju. Žvepleno-apnena brozga pa se ne sme škropiti ob sončni pripeki. S. L.

Pridelovanje krompirja

Danes, ko se propagira obdelovanje vsake pedi zemlje, je važno tudi, s kakimi kulturami bomo posejali to obdelano zemljo, da bomo dobili čim večji pridelek in imeli od tega večjo korist. Pretežno se pre-

hrana pri nas in tudi drugod oslanja na krompir in brez njega bi morda že marsikje bilo danes pomanjkanje. Krompir torej nadomestuje kruh. Pa ne samo za ljudi, ampak tudi za živino (zlasti svinje), je

krompir zelo primerna in poceni hrana, ki jo je težko nadomestiti z drugo.

Na površini 1 ha da krompir pri nas trikrat toliko in še več hranljivih snovi, kakor žitarice in tako se more preživeti pri isti površini polja namesto enega človeka, ako je posejana z žitaricami, troje ljudi, ako je zasajena s krompirjem. Naša zemlja in podnebje sta za krompir zelo prikladna in je torej nesmiselno, da seje-mo na velikih površinah žitarice, krompirja pa imamo samo nekaj kvadratnih metrov? Pri nas bi bilo dokaj bolj primerno, da bi sadili več krompirja, pa manj žitaric, ker bi se nam to tudi bolj izplačalo. Ako vzamemo, da je povprečni pridelek žitaric pri nas 10 q po ha in ako računamo po 500 din za q, dobimo z enega ha 5.000 din. Krompirja dobimo z 1 ha približno 150 q. Ako ga računamo po 150 din za 1 q, dobimo pridelek z 1 ha v vrednosti 22.500 din ali štirikratno vrednost žitaric. Res je, da je obdelovanje krompirja zvezano z večjim trudom in potrebnih je več delovnih moči kot pa za žitarice, vendar nam razlika v pridelku ta trud poplača. Poleg tega pa očistimo z okopavanjem in ogrebanjem zemljo od plevela ter jo ohranimo v rahlem stanju, kar je povoljno za naslednje kulture. Za krompir so zelo primerne neobdelane površine.

Da bo pa pridelek krompirja tem večji, je treba poskrbeti za pravilno gnojenje in obdelovanje krompirja. Kakor vse gomoljaste rastline, tako tudi krompir potrebuje mnogo kalija. Najbolj navadno gnojenje je gnojenje s hlevskim gnojem, ki naj se podorje že v jeseni. Kjer pa v jeseni tega ni bilo, naj se podorje gnoj spomladi — tudi hkrati s krompirjem se more, toda ta gnoj mora biti popolnoma dozorel. Ako zemlja ni bila preveč izžrpana, bo tudi pomladansko gnojenje imelo dober učinek.

Ker pa je v hlevskem gnoju sorazmerno z dušikom premalo kalija za krompir, naj se obenem s hlevskim gnojem gnoji tudi s kako kalijevo soljo. Kalija ima mnogo lesni pepel, ki lahko zamenja kalijeve soli. Ako se pa ne gnoji s kalijem, bodo pod vplivom dušika iz hlevskega gnoja rasli preveč nadzemski deli krompirja, gomolji pa bodo maloštevilni, vodeni in podvrženi gnilobi.

Saditi je najbolje cele drobne gomolje, težke okrog 8 dkg v razdalji 25 cm gomolj od gomolja in 50 cm vrsta od vrste. Naši kmetovalci navadno režejo krompir in sadijo koščke. Pri narezavanju koščkov je treba paziti, da ima vsak košček vsaj 2 do 3 dobro razvita ošesca in da koščki niso predrobni; kajti tak košček služi kot hrana stebliu in koreninam, dokler ne prodre klica nad zemljo. Nevarnost narezavanja krompirja je tudi v tem, da koščki zlasti ob vlažnih letih radi gnijejo še prej ko krompir vzklji iz zemlje in tako ostanejo prazna mesta.

Ko se dajo opaziti vrste vzkaljenega krompirja na njivi, je treba pričeti z okopavanjem. Z okopavanjem se rahljajo zgornje plasti, zadrži se vlaga v zemlji in uničujejo pleveli. Zato naj se okopava po potrebi, čim se zbije zemlja in čim se zapleva. Osipavanje krompirja je potrebno, ker s tem povečamo maso rahle zemlje okoli stebila in s tem omogočimo porast večjemu številu gomoljev. Vendar osipati ne smemo previsoko, da ne zasipamo tudi listja, ki je za prehrano rastline najvažnejši del.

Po naprednejših državah krompir tudi škropijo z modro ali tudi zeleno galico (bordoško juho) proti boleznim in so tako zelo povečali pridelke. Poskušali so tudi že pri nas in so bili z uspehom povsod zadovoljni.

Več beljakovinske krme

Zakaj se moramo potruditi, da bomo pridelali večje množine beljakovinskih krmil? Marsikje že zato, da omejimo prenapeto pridelovanje žita in da spravimo premalo upoštevano rastlinsko kolobarjenje zopet v pravi tir. Drugič zato, da ne bomo tako odvisni od rahlih zmožnih krmil, ki so pač upravičena v slučaju, kadar hočemo doseči od živine kako prav posebno uslugo (veliko mleka, mesa, dela), a ne smejo postati v naših hlevih nekaka podlaga krmiljenja. Naša živalna nam mora dati plemenitih sadov (mle-

ko, maslo, meso, jajca itd.), narejenih iz prostaškega rastlinstva tako, da bomo sami pridelali dovoljno množino temeljne krme, pa tudi večino potrebnih beljakovinskih krmil!

Res je sicer, da se bo zmanjšal z manjšo uporabo recimo lanenih tropin tudi dotok dušika, kalija in fosforne kisline, ki so prihajali doslej preko živinskega želodca na gnojilne in odtod na naše polje. Res je tudi, da bo povečano pridelovanje raznih stročnic, lucerne in drugih detelj na njivah, ka-

kor tudi povečanje košnje, ki si ga želimo na travnikih in pašnikih zahtevalo precejšnje množine gnoja in posebno tudi apna. Toda, ne boj se gospodar! Izboljšano pridelovanje krme učinkuje izborno na vse gospodarstvo, posebno na pridelek gnoja, na rodovitnost zemlje in na sadeže, ki slede za metulnicami na njivah, pa tudi na zdravstveno stanje vse tvoje živine. In posledica tega? Mnogobrojne izkušnje pričajo, da vsled pametno povečanega pridelovanja krmil ne boš imel čez leto in jeseni nič manj ostalih pridelkov za prodaj kakor prejšnja leta, in da se tudi tvoji splošni pridelovalni stroški ne bodo nič povečali.

Da je praktično mogoče povečati pridelek krmil, o tem ni nobenega dvoma. Po različnosti lege, velikosti posestva in načina kmetovanja lahko povišamo ta pridelek enkrat bolj na travnikih ali pašnikih, drugičkrat bolj na njivah. Potrebno je na eni strani, da se boljše oskrbimo s temeljnimi krmili, na drugi strani pa, da spoznamo važnost pridelovanja močnih, dušičnatih krmil. Saj so strokovnjaki dognali, da na večini kmetij pridelek temeljnih krmil ne zadostuje nič za to, da bi kril množino beljakovin, ki jo rabi živina samó za svoje vzdrževanje!

Vsako odraslo govedo bi moralo imeti vsaj 6—8 kg dobrega sena iz različnih rastlin na razpolago. Saj ravno oskrba s to temeljno krmo odločuje, koliko bo n. pr. dala krava povprečno mleka, ne odločuje pa tega dodatek močnih krmil! Dobra sena sploh ne moreš z ničemer nadomestiti! Z dobro premišljenim, načrtnim in potrpežljivim delom — izboljšava travnikov, zelene livade in pridelovanje beljakovinske krme in torišče za gospodarsko skakalnico — bomo rešili to vprašanje in sicer na gospodarstven način, ki nam bo samo v korist. Da je to mogoče, nam potrjujejo raznovrstni, mnogoletni poskusi v najrazličnejših podnebnih in na najbolj različnih zemljah.

Naša naloga je torej jasna: pridelati moramo toliko in tako dobrega sena, da z njim ne bomo samo ohranili svoje živine, ampak nam bo zagotovljen od nje tudi neki določen, minimalen užitek in to tudi v letih hujše suše. Šele na podlagi zadostne temeljne krme je prikladanje dokupljenih, tujih močnih krmil z namenom, da dosežemo nadpovprečno množino mleka, mesa, tolšče itd. zdravstveno in gospodarsko (finančno) utemeljeno in pametno.

Marjake je na kmetiji dovolj zemlje za število množine, ki jo rede redno pri hiši; toda pridelki te zemlje (travnikov, pašni-

kov) zaostajajo daleč za potrebo. Drugod so košnje popolnoma zadovoljive, a premajhna je ploskev, porasla s krmili za veliko število živine. Še drugje pa travnikov in pašnikov skoraj popolnoma manjka; krmeko nadomestilo bi lahko dobil gospodar na njivah, a kaj, ko ga skušnjava redno premoti, da seje in nasaja le pridelke za prodaj.

V večini slučajev je pa vendar le nekaj skupnega; to namreč, da je pridelek na splošno manj vreden, kakor pa bi mogel biti, ko bi ne bili travniki tako zapleveljeni, ko bi se kosili tako pozno in ne utrpevali še drugih izgub pri spravljanju krme. Da zagotovimo zadostno, obenem pa tudi tečno krmljenje svojih živali, si pomagamo v različnih razmerah na različne načine, posebno pa s tem, da n. pr. izločimo iz hleva manj vredne živali, da omejimo krmljenje s slamo, da bolj negujemo travnike in si prizadevamo, da na vso moč skrbno spravimo pridelano krmo.

V lastnem gospodarstvu pridelana krma je pa tudi prevažen pogoj za zdravje naše živine. Če bi hoteli dvigniti gospodarsko sposobnost živine s pomočjo manj vredne temeljne krme, pomešane s pretrano močnimi (na beljakovini in tolšči) kupljenimi krmili, bi ne bili na pravi poti. Rekordne uspehe (na mleku, mesu, tolšči itd.) utegneš doseči z močnimi krmili; zdrava podlaga za življenje in trajne povprečne dajatve pa mora biti pri živalih, ki so pač rastlinožerke zelena krma, groba in sočna krmila, pridelana na domači grudi. V naši moči je, da pripravimo v doma pridelanih krmilih vse rudninske snovi, vitamine in kar je še potrebnih krmilnih sestavin, ki zadoščajo tudi za živino z visoko dajatvijo in da s hojo na pašo ali s prav naravi primernim hlevskim krmljenjem povečini izravnamo škodo, ki jo povzroča živini protinaravno večno zadrževanje v hlevih.

Obilna in dobra prehrana živine je prva naloga pridelovanja krmil, toda ne edina. Velik del snovi, ki smo jih zvozili in znosili v hlev v obliki samopridelane krme, se vrne z gnojem zopet nazaj v našo grudo. Če povečamo ploskev za krmila in pomnožimo pridelek na oralu, s tem avtomatsko zmanjšamo potrebo na umetnih gnojilih. Povečana uporaba domačih krmil pomnoži naravno hlevskega gnoja, s tem pa poveča tudi rodovitnost zemlje. Skrbi pa tudi neposredno potrebo po umetnih gnojilih zato, ker zahtevajo najvažnejše krmne rastline, manj pa tudi drugega gnoja, kakor pa večina plodov za na trg (žita, krompir, hmelj itd.).

Večina naravnih travnikov n. pr., kakor tudi navadna črna detelja, nemška detelja in dr. ti morejo dati stalno obilne košnje, četudi jim ne obrežeš z najbolj dragim gnojilom, z dušikom.

Zelo velikega pomena je pridelovanje krmil na njivah za ozdravljenje marsikje bolešno zgrešenega kolobarjenja. Marsikje se silno množe bolezní na žitih, vse polno je znamenj, da je zemlja »utrujena« za nekatere pridelke; tako namigi nam morajo veljati kot resno svarilo! Krmske in tudi listnate rastline izrabljajo različne zemeljske plasti, različne redilne snovi v njih, vodne zaloge v zemlji na polnoma drugačen način kakor žita, zatirajo vse drugače korenito različne plevelce, zahtevajo drugačno obdelavo zemlje, vse metuljnice obogačajo tla z dušikom, krmske rastline z globokimi koreninami odpirajo zalogo redilnih snovi v globlini, ki jo tako približujejo skorji — vse to so vplivi, ki delujejo nasproti škodi, povzročeni po enostranskem pridelovanju žit in kopičenju škodljivcev (živalskih in rastlinskih).

Visoki pridelek žita, ki ga dobimo na njivi, ki je preje nosila krmske rastline, moramo vsaj prvi dve leti vpisati po velikem delu na račun krmskih rastlin, njim gre hvala zanj v izdatni meri. Pomen krmskih rastlin za gnojno gospodarstvo, za zvišanje rodovitnosti in za zdravo kolobarjenje daleč prekaša tisto, kar ti pove svinčnik in račun o pridelanih vrednotah samih krmil!

Morda se pa bojiš in porečeš: Če razširim na svojem posestvu pridelovanje kreme, posebno na njivah, bom imel jeseni mnogo manj pridelkov za na trg, manj denarja, pa tudi manj slame bom pridelal. Toda izkušen poljedelec ti bo odgovoril: Ako raztegneš pridelovanje kreme na polju le zmerno, se tvoja žrtev vkljub manjši posejani ploskvi ne bo zmanjšala. Krmske rastline kot predsež povečajo pridelek vseh v kolobarjenju jim sledečih plodov, in gnoj, ki si ga prihraniš pri krmskem rastlinstvu porazdeliš na manjšo ploskev, posejano ali zasajeno s trgovskimi rastlinami, ki jih bo zaradi tega seveda relativno več. oofr.

Rešimo češnje

Češnje so v našem sadjarstvu kaj velik žinitelj in se jih ne sme zapostavljati. Posebno pri nas v Sloveniji je precej krajev, ki jim dajo češnje velik zaslužek. Zato ne bo odveč, če malo pregledamo naše češnjeve nasade, nato pa pazljivo preberemo ta članek. Tako bomo najprej spoznali, kaj manjka češnjam in kaj jim moramo nuditi.

Češnjevo drevo raste v vsaki zemlji, da le ni na tistem mestu podtalne vode. Korenine češnje so za vlago silno občutljive in prično kaj kmalu gniti. Zadostuje že težka ilovnata zemlja, ki ne propušča vode, pa so korenine, ki so silno občutljive, takoj v razpadu. Češnja ljubi zračne, proste in višje ležeče kraje vsaj nad 500 m visoko. Zelo primerna je rahla, malo apnenasta zemlja.

Češnje mnogo trpe na gumijevem iztoku iz ran. Zato ne smemo češenj nikdar obžagovati jeseni ali pozimi, marveč vedno le poleti, ko so češnje že obrane. Rane izravnamo z ostrim nožem in jih takoj zamažemo s kakim desinfekcijskim sredstvom. Torej češnja mora rasti na apnenčastem, višje ležečem svetu, ki je odprt na vse strani.

Češnja ne trpi samo na gumijevem iztoku, marveč jo zalezujejo tudi druge gli-

vičaste bolezní. Pri nas je znano več glivičastih bolezní, ki uničujejo listje in tudi povzročajo razne rane, ki potem izcejajo gumijo podobno snov. Ena najnevarnejših bolezní je vsekakor sušenje češnjevega listja. Na listih se pojavijo majhni rumeni madeži, ki se večajo in prično rjaveti. List se zvije, a odpade šele prihodnje pomlad. Te in podobne glivičaste bolezní zatremo z bakreno-apneno brozgo (bordoško). Škopimo že konec februarja ali v začetku marca, ko so popki nabrekli, nikakor pa ne odprti. Za škopivo vzamemo 1½–2% zgoraj imenovane brozge. Škopivo pa se bo le tedaj dobro obneslo, ak obomo drevo temeljito oškropili od vseh strani.

Vzrok hiranju češenj je pogostoma že pri napačnem izbiranju podlage. Za podlago vzamemo le one divjake, ki imajo belo, popolnoma gladko deblo in rdeče češnje. Druge podlage, ki nimajo omenjenih lastnosti, so že v naprej obsojene na hiranje in so tudi močno nagnjene k smolkavosti.

Glede cepljenja moramo biti previdni. Cepiče režemo le na odraslih, popolnoma zdravih in rodnih drevesih in to le od vrhnjih vej v januarju in marcu, za kar je letos že prepozno.

Vpliv domače hiše na vzgojo otrok

Vpliv in zgled starišev — zlasti matere — se pozna skozi celo otrokovo življenje. Dobro seme, ki ga vseje materina roka v sprejemljivo srce otrokovo, obrodí ponavadi dobro žetev. Redkokdaj se zgodi, da bi človek materine dobre nauke popolnoma pozabil. Z neizbrisnimi znamenji je zapisana njena slika in njeni nauki v globino naše duše. Mogoče je, da padejo nanje motne življenjske sence, toda solze kesanja in žarki božje milosti jih zopet izbrišejo, v dnu duše pa zopet zablestijo materini nauki v takih trenutkih v vsej svoji mikavnosti.

Nič ni preveč rečeno, če slišimo večkrat povoriti, da upanje narodov sloni na upanju novih rodov, upanje novih rodov pa sloni na dobrih materah. Značaj posameznega človeka kakor celih rodov se da preračunati za podlagi domače vzgoje in naprej je mogoče povedati, ali bo ta vzgoja dobra ali škodljiva z ozirom na to, ali se ravna po verskih in нравnih načelih ali pa jih zametuje.

»Res je,« pravi slavní pisatelj grof de Maistre, »žene niso sestavile nobene ilijade (slovita pesnitev grškega pesnika Homerja), nobenega »Osvojenega Jeruzalema« (pesnitev slavnega Torquata Tassa), nobenega »Hamleta« (pesnitev največjega pesnika Angležev Šekspirja), nobene »Mesi-jude« (pesnitev nemškega pesnika Klopstocka); — žene niso zamislile nobene cerkve, kot je cerkev sv. Petra v Rimu, nobene kipa kot je belvederski Apolo (kip največjega kiparja Michelangela), nobene slike kot je »Zadnja večerja« (najslavnejši slikarja Leonarda da Vinci), niso bile dalje žene, ki so iznašle algebro in teleskop in parni stroj: — toda žene so bile, ki so storile nekaj, kar je veliko važnejše in boljše na svojih kolenih so vzgojile poštene in krepostne moše in žene, kar je za srečo človeško važnejše, kot vse druge iznajdbe.«

Spominja je namreč vredno, da so bili ponavadi moške in žene, ki nekaj pomenijo za srečo ljudi, sad vzglednih družinskih pater. Samuel in Tobija, sedmeri makabejski bratje, Janez Krstnik in Timotej: vsi so imeli stariše, ki so se odlikovali po svoji kreposti. Pravtako hvali sv. pismo očeta in mater čiste Suzane, ko pravi, da sta bila poštena in sta skrbno vzgajala svojo hčerko v duhu Mojzesove postave.

S kakšnim občudovanjem in hvaležnostjo se spominja sv. Bazilij svoje mladosti,

ki jo je preživel pod vodstvom svoje krepostne matere in svoje svete stare matere. Čisti in osvežujoči zrak, ki ga je dihal tedaj, red in mir, ki je vladal v domači hiši in nauki božje modrosti, ki jih je od njiu sprejemal, so mu bili kakor močan protistrup v нравno in duševno zastrupljeni atmosferi atenskih šol, ki jih je pozneje obiskoval. Podlaga za poznejše življenje mu je torej bilo to, kar je prejel v domači hiši v zgodnji mladosti.

Antuza, mati sv. Janeza Zlatoustá, je postala s svojim 20. letom vdova. Kot taka pa je ves svoj čas posvečevala skrbí svoje družine in pobožnosti. Prav od prvih početkov njegovega življenja je vdihnila v dušo svojega sina vzvišena krščanska načela. In kakšen vtis je naredila ta mati na slavnega poganskega modrijana, poznejšega vzgojitelja njenega sina, da je ves iz sebe vzklínil ob spominu na mater Antuzo: »Zares! Kakšne čudovite žene-matere imajo kristjaní!

Imeni obeh: očeta in matere sv. Gregorija Nacianškega sta v zapisniku svetnikov. Tudi z njim je bilo podobno kot s sv. Bazilijem. Domača hiša, ki je bila kakor svetišče in zlasti zgled svetega očeta in svete matere, je oblikoval njegovo dušo že v zgodnji mladosti.

Potrpežljivost in molitev, zgled in nauki svete Monike so strgali njenega sina od trnjeve poti pregreh in zmot in pripeljali na vzvišene holme svetosti in vere. Zgled, beseda in molitev materina je imela na njegovo močno in strastno dušo tak vpliv, kakršnega ni mogel imeti noben učitelj.

Istotako se je imel zahvaliti za vsa svojá velika dela svojih vladarskih zmožnosti iz zlasti še za svetost svojega življenja svoji sveti materi.

Ceprav je vodila sama kraljevo žezlo ob času nedoletnosti svojega sina, vendar je našla še vedno časa, da ga je poučevala sama v katekizmu. »Prisrčno te ljubim, sin moj,« mu je večkrat govorila, »toda rajši bi te videla mrtvega ob vznožju svojih nog, kaor da bi kedaj omadeževal svojo dušo s smrtnim grehom.«

Jurij Washington — oče bogate Amerike — je slovel vse svoje življenje po svojem heroičnem pogumu, po svoji resničljubnosti, velikodušnosti, nesebični domovinski ljubezni in veliki nesebičnosti, pa tudi po vseh drugih naravnih krepostih.

Vedno pa si je želel v veliko čast, kadarkoli mu je bila prilika dana, da na vsa usta pove vsemu svetu, da se ima za vse to zahvaliti v prvi vrsti skrbni čuječnosti, blagodejnim naukom in prekrasnemu zgledu svoje nepozabne matere.

Večkrat je že bila zapisana izjava slavnega angleškega pisatelja Johna Rahn-dolphsa von Roannoke, rekoč: »Bil sem že blizu tega, da postanem popolen brezbriznež že en sam spomin pa me je obvaroval te nesreče. Bil je to spomin na ona moja blažena leta, ko mi je moja mati sklepala roke in me učila moliti: »Oče naš, kateri si v nebesih.«

V severni Karolini v Ameriki ni nobeno ime bolj poznano, kot ime sodnika Gastona. Njemu se je posrečilo črtati v ustavi oni paragraf, ki je katoličane izključeval iz javnega življenja. Kakor Noemi v deželi moabski, tako je živela mati Gastonova s svojo družino sredi ljudstva, ki ni poznalo vere njenih očetov. O tej materi pa je slovit njen sin sodnik Gaston tako rad pripovedoval, kako je sama cenila vero svojih očetov in kako se je tudi sama odlikovala v onih velikih družabnih čednostih, zaradi katerih so tudi njega njegovi sodobniki tako visoko cenili.

Tudi naš slovenski pisatelj Cankar slavi svojo nepozabno mater, rekoč: »Bila je pobožna, dobrotljiva in ljubeznjiva; ni se silila v ospredje in sama domačnost jo je bila v družinskem krogu. Vse svoje življenje je nisem nikdar slišal, da bi bila kdaj govorila kako žaljivo besedo kateremu izmed njenih otrok. Prav dobro se spominjam njenih naukov in čutim, da imajo svoje sledove na moje življenje še danes.«

Dal Bog, da bi veljala ta pohvala o vseh naših slovenskih materah. Ko bi bile one globoko verne, potem bi se nam ne bilo treba bati toliko zaradi pomanjkljive vzgoje po naših javnih učilnicah! — Seveda ni dosti, da matere otroke učijo verskih rešnic; več je treba, treba je, da je vse ozračje pod domačim krovom prepojeno z verskim duhom. Vsaka družina mora biti kakor svetišče družinskega miru, poštenosti, zakonske ljubezni, pred vsem pa svetišče skupne molitve. Zakaj molitev je najboljša bramba žive in globoke verske zavesti. Nad družino, ki se po molitvi vsak dan združuje z Bogom, ne bo nikdar legla noč nevere. Zakaj on, ki pričenja in dopolnjuje našo vero, je sam dejal: »Kjer sta dva ali trije zbrani v mojem imenu, tam sem jaz v sredi med njimi.«

GOSPODARSKE VESTI

Živina

Kranj. V prvih dneh meseca aprila so bile cene živine na sejmu v Kranju naslednje: voli I. vrste 13 din, II. 12, III. 10; telice I. vrste 13 din, II. 12, III. 10; krave I. vrste 10.50, II. 9.50, III. 8; teleta I. vrste 13; prašiči špeharji 19.50—20, pršutarji 17.50 do 19 din za 1 kg žive teže. Mladi pujski 7 do 8 tednov stari komad 300—370 din.

Litija. Po podatkih konec meseca marca so zaznamovali v okraju sledeče živinske cene: voli I. vrste 10.50, II. 10, III. 9.50; telice I. vrste 10, II. 9.50, III. 7—9; krave I. vrste 9, II. 8—8.50, III. 6—8; teleta I. vrste 13, II. 12; prašiči špeharji 19, pršutarji 15 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 23, telečje 26, svinjske 12 din za kg.

Krško. Poročilo z zadnjih dni marca navaja naslednje cene živine v krškem okraju: voli I. vrste 11 din, II. 10, III. 9; telice I. vrste 10 din, II. 9, III. 8; krave I. vrste 8 din, II. 7, III. 6; teleta I. vrste 13 din, II. 11—12; prašiči špeharji 18, pršutarji 17 din 16 din za 1 kg žive teže.

za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 20 din, telečje 28, svinjske 16 din za 1 kg.

Cranjemelj. Konec marca so imeli v okraju tele živinske cene: voli I. vrste 12.50, II. 10 do 11, III. 9; telice I. vrste 11, II. 9—10; krave I. vrste 11 din, II. 9—10, III. 7—8; teleta I. vrste 12.50, II. 11; prašiči špeharji 16—16.50, pršutarji 14 din za 1 kg žive teže.

Celje. Po poročilu od 1. aprila so bile cene živine v Celju sledeče: voli I. vrste 11.50 din, II. 10.50, III. 9.50; telice I. vrste 11.50, II. 10.50, III. 9.50; krave I. 11.50, II. 10.50, III. 9.50; krave I. 10, II. 9, III. 8; teleta I. 11—11.50, II. 9—10; prašiči špeharji 17, pršutarji 6 din za 1 kg žive teže. Surove goveje kože 23, telečje 26, svinjske 8—10 din za 1 kg.

Ptuj. V zadnjih dneh marca so zabeležili v Ptuj naslednje cene živine in prašičev: voli I. 10.50, II. 9, III. 8; telice I. 11.50, II. 9, III. 8; krave I. 10, II. 8.50, III. 7; teleta I. 9, II. 8; prašiči špeharji 17.50, pršutarji

Cene

Kranj. Oves kg 4—5, koruza 3.75, fižol 9—10, krompir 2—2.25, seno 1.75—2, slama 1 dn; sadje: jabolka I. vrste 12, II. 10, suhe češnje 20; goveje meso 18—20, svinjina 26, slanina 30, svinjska mast 30—32, med 40—44, oprana volna 115 dn, mleko liter 2.50—3, praženo maslo kg 48—56, drva 1 prm 180 do 188 dn.

Krsko. Pšenica 1 kg 3.50 dn, ječmen 5, riž 5, oves 5.25, koruza 3, fižol 8, krompir 2, lucerna 1.30, seno 1.20, slama 0.75; meso: govedina 20, svinjina 30, slanina 29, svinjska mast 32, mleko liter 2.50, surovo maslo kg 48, drva 1 prm 120 dn.

Črnomelj. Pšenica 1 kg 4, ječmen 4, riž 4.40, oves 4.20, koruza 3.80, fižol 8, krompir 1.75—2, seno 1.60—1.80, slama 0.75. Vino navadno pri vinogradnikih liter 10—11 dn.

Celje. Ječmen 100 kg 575 dn, oves 500, koruza 450, fižol 700—900, krompir 165 do 175, lucerna 140, seno 115—120, slama 85 dn. Meso: govedina 16—18, svinjina 22—26, svinjska mast 30—32, slanina 28—29, med 40 dn. Mleko 3 dn, surovo maslo kg 48, čajno maslo 50—64, 1 prm drv 162.50 dn.

Ptuj. Pšenica 100 kg 375 dn, ječmen 600, riž 550, oves 450, koruza 300, fižol 500—700, krompir 175—200; meso: govedina 14—18, svinjina 24, slanina 27, svinjska mast 32, mleko liter 3 dn, surovo maslo kg 44, vino navadno pri vinogradnikih 10—11, finejše sortirano 12—16 dn za liter.

Ljubljanski trg

Ljubljana, 1. aprila 1941. Cene mesa: govedina kg 14—18 dn, jezik 18, vampi 10; pljuča 6, jetra 14, ledvice 16, možgani 20, kož 14—24; teletina 16—20, jetra 24, pljuča 13; svinjina 18—24, pljuča 8, jetra 15, ledvice 19, glava 9, slanina s kožo 23, brez kože 25, salo in riba 26, mast 30—36, šunka 28—30, prekajeno meso 26—28; koštrunovo meso 14—16, jagnjetina 16—20, kozličevina 20; konjsko meso 12 dn za kg.

Klobase: krakovske kg 30—35 dn, debrecinske 30—35, hrenovke 28—30, safalade 28—30, posebne 25—30, sveže kranjske 30, polprekajane kranjske 40, suhe kranjske 60, prekajena slanina 25—30 dn.

Perutnina: Piščanec komad 25—40 dn, zaklan kg 36 dn, kokoš in petelin komad 40 do 60, zaklana kg 34—38 dn, raca komad 30—40, zaklana kg 30, gos komad 60—80 dn, zaklana kg 30, golob komad 10 dn, domač zajec komad 15—25, kapun zaklan kg 44 dn.

Mleko in mlečni izdelki: mleko liter 3 dn, surovo maslo kg 48—50, čajno maslo 53 do 56, kuhano maslo 48—52, bohinski sir 40—44, polementalec 44, trapist 36—40 dn za kg.

Mlevski izdelki: moka št. 0 kg 9.50 dn, enotna moka 5.50, kaša 8—10, ješprenj 7.50 do 9.25, ješprenček 9—13, otrobi 3—3.50, koruzna moka 4—5, koruzni zдроб 5—6.50, pšenični zдроб 9—10, ajdova moka 9—13, ržena moka 6—7.25 dn za kg.

Zito: riž 1 kg 4.50—5, ječmen 4.50—5, oves 5, proso 5—6, koruza 4—4.25, ajda 6—7, fižol ribničan 6—7, prepelčar 8—12, grah 16—18, leča 13 dn.

Kurivo: premog tona 440—460 dn, trda drva 1 prm 160—170, mehka drva 90, oglje kg 1.50—3.50 dn.

Krma: seno, sladko 100 kg 120—140 dn, posladko 110—120, kislo seno 100—110, slama 80 dn.

Zdravila za živino

Otekle bule na nogah živine, posebno konj. Sladkor je v mnogih slučajih zdravilno sredstvo. Posebno pride v poštev pri poškodbah živine na nogah. Lahko rečemo, da je kakor pravi balzam. Konji, ki so imeli že mesece otekle na nogah, da so iste hotele gniti, so po uporabi sladkorja popolnoma ozdravili v 4 do 6 tednih, in to zatem, ko vsa zdravilna sredstva od mazil, vitriola, rezanja in mazanja niso uspela. Treba nam ni drugega, nego da trikrat dnevno umivamo ranjeno konjsko nogo z vinom in vsakokrat posujemo z belim sladkorjem in položimo po vrhu še s sladkorjem posut obkladek nato skrbno povijemo.

Zoper ovčje garje. Garjevi ovci damo 2 gr v mehak kruh vgnetenih antimonovih jeter (lekarna) v obliki kroglice in sicer zgodaj jutraj. Obenem pridenemo med krmo jutraj in zvečer slabo pest brinjevih jagod in nekoliko soli zmešane med oves. Tako nadaljujemo, dokler garje ne izginejo, kar se navadno zgodi v 14 dneh. Zatem moramo ovco, ko se je krasta odluščila, parkrat okopati v mlačni vodi.

Gospodarske drobtine

Kako osladimo vino. V gozdu nabereimo 1 do 2 kg sladkih korenin, jih lepo osnažimo in shranimo do trgatve. Predno natočimo mošt v sode, prevremo koreninice v loncu vode, s katero potem dobro izplaknem osode, v katere bomo natočili. Vino bo in ostane sladko.

Izboljšanje pokvarjenega kisa. Drobno stolčen vinski kamen damo v ostri kis, ter ga pustimo mehčati. Nato ga na soncu posušimo in damo od tega pokvarjenemu kisu štiri do petkrat,

PRAVNI NASVETI

Odložitev plačil. N. N. Po uredbi bana in Narodnega sveta o odložitvi plačil zasebnopravnih terjatev se plačila zasebnopravnih terjatev, ki so nastale pred 15. aprilom 1941 odlože do 30. aprila 1941. Če pa je bilo treba terjatve plačati med 15. in 30. aprilom, se pa plačila odlože za 14 dni po dnevu dospelosti. Odložitev plačil pa ne velja za terjatve iz službenih in mezdnih pogodb (plače ali mezde), dalje za terjatve iz najemnih pogodb (najemnine), za rentne terjatve in zahtevke za vzdrževanje, za terjatve iz socialno zavarovalnih odnosov in za terjatve za prodane stvari ali dobavljeno blago po pogodbah, ki so bile sklenjene pred 16. aprilom, če se je izročitev ali dobava izročila po 15. aprilu, razen če bi se morale izvršiti že do tega dne. Tudi zavarovalnice niso dolžne za trajanja te odložitve plačil odkupovati police, dajati posojila na police ter izplačevati po zavarovalnih pogodbah dospela plačila. Banke pa smejo v času trajanja odložitve plačil od vsake vloge na hranilni knjižici ali na tekočem računu izplačevati enkratni znesek do 1.000 din, hranilnice pa enkratni znesek do 500 din, pri čemer se zneski, dvignjeni od 25. marca 1941 dalje vračunajo v gornja izplačila.

Hranilne vloge v Poštni hranilnici. Po uredbi bana in Narodnega sveta je izplačevanje hranilnih vlog v Poštni hranilnici do nadaljnjega naredbe ustavljeno.

Podaljšanje rokov. K. S. Zaradi vojnih dogodkov so z uredbo bana in Narodnega sveta podaljšani vsi roki po veljavnih zakonih in uredbah, pogodbah in obvezah, sodnih odločbah in odločbah upravnih in finančnih oblastev tako, da se v roke ne šteje čas od 25. marca do vključno 30. aprila 1941. Zlasti velja to za roke pravnih rokov (pritožb, prizivov, revizij), za vlaganje tožb, za upravičbe sodnih predznamb, za veljavnost zasnamb vrstnega reda v zemljiški knjig, za vse roke po zavarovalnem pravu, za roke za predložitev menic in čekov ter dviganje protestov. Za one, ki bi se v roku do 30. aprila 1941 iz karšnih kolih vzrokov ne mogli vrniti v Slovenijo, če so imeli tukaj svoje stalno bivališče, so prekinjeni vsi gori omenjeni roki za čas od 25. marca 1941 naprej do možnosti njihovega povratka v Slovenijo in še 30 dni od tega roka dalje. Za razumevanje gornje uredbe navajamo sledeči primer: Če je bil na primer kdo obsojen 24. marca t. l. in je imel za pritožbo (priziv) čas 15 dni, se v ta rok 15 dni ne šteje čas od 25. marca do 30. aprila, tako da ima čas za pritožbo (priziv) do 15. maja 1941. Če se pa še ni mogel vrniti v Slovenijo, mu je pač prekinjen gori navedeni 15 dnevni rok za pritožbo za čas od 25. marca 1941 do možnosti njegovega povratka v Slovenijo in še 30 dni od tega dneva dalje.

Vrednostni papirji. S. I. Vsled najnovejših dogodkov ni primeren čas, da bi razpravljali o državnih vrednostnih papirjih.

Zapeljano dekle. M. U. K. Če vas je fant zapeljal le z obljubo zakona, nato vas je pa zapustil in sploh ne misli na ženitev z vami, lahko zahtevate s tožbo odškodnino in sicer za stvarno škodo, ki ste jo imeli vsled fantovega ravnanja, kakor tudi za vašo zmanjšano zmožnost mojitve. Tožiti ga morate v treh letih, drugače zahtevke zastara.

Užitek na posestvu. I. S. Kupili ste malo posestvo za užitkom, ki ga ima na njem prodajaleva mati. Prodajalec je za nekaj časa vzel mater k sebi, sedaj pa, ko je njegova mati zbolela, jo hoče zopet vrniti na posestvo. Vi se je pa branite, ker jo je sin prej brez vzroka vzel k sebi. Kdo ima prav? Če je sin za nekaj časa vzel mater k sebi, s tem ona ni izgubila pravice do vžitka, ki jo ima na vašem posestvu. Zato morate svoje obveznosti napram prodajalčevi materi v celoti izpolniti, ker ste drugače odgovorni za vso škodo, ki bi jo utrpela mati ali pa tisti, ki bi to ženo mesto vas vzdrževal. — Ker je zapisano, da morate dajati v naravi, užitar ni upravičen mesto tega zahtevati denar. Če užitarico hiralnica sprejme, boste pač morali plačevati preskrbovalnino, kakor se boste z vodstvom hiralnice dogovorili.

Razširjanje občinskega pota. U. D. Če je občina popravila ali razširila pot in se je pri tem kamenje valilo na vaše zemljišče, je za eventualno škodo pač odgovorna občina, ne pa odbornik, ki je opravljal delo na občinski poti, razen če je nalašč valil kamenje na vaše posestvo. Upamo, da se boste z občino zlepa pomenili.

Zemljiška knjiga redno posluje. P. T. Sodišča redno poslujejo in tudi zemljiška knjiga. Sedaj se bodo lahko izvršile tudi vknjižbe o prenosu lastninske pravice na podlagi kupnih pogodb. Kakor znano, so se morali vsi predlogi za prenos lastninske pravice v zemljiški knjigi pošiljati v Belgrad na oddelke. Večina takih predlogov se iz Belgrada ni vrnilo in je njihova usoda neznana. Sedaj se bo prepis v zemljiški knjigi izvršil tako, da bodo prodajalec in kupci napisali novo pogodbo in ponovno predlagali pri zemljiški knjigi prepis. Seveda ne bo treba ponovno plačati taks, k so bile že poprej plačane.

Vdovska renta. K. T. K. in B. J. Tudi če prosite za zvišanje rente, se vam ista ne more zvišati, dokler se ne bi s posebno uredbo odredilo, da bodo vse vdovske rente zvišane. Saj vaš slučaj ni osamljen in bo pač rešen, ko se bo celotno to vprašanje načelo in reševalo. Kdaj, vam pa v sedanjih razmerah nihče ne more povedati.

Kmetje, obdelajte vsako ped zemlje!